



Minnesanteckningar från möte med Swedac

Tid: 2014-05-28 kl. 10-14
Plats: Trafikverkets kontor i Göteborg

Närvarande: Torbjörn Jacobson	Trafikverket
Leif Viman	VTI
Pernilla Carlsson	Swedac
Fredrik Langmead	Swedac
Henrik Arnerdal	Nynas
Kenneth Vikström	NCC
Katarina Ekblad	Skanska
Hassan Hakim	VTI
Mats Jonsson	Svevia
Peter Gustafsson	PEAB

1. Inledning

Torbjörn hälsade alla välkomna och vi inleddde mötet med en presentationsrunda, där det tydligt framgår att samtliga representanter från entreprenörsleden har lång erfarenhet och är väl förtrogna med både provningsmetoder och ackrediteringskraven inom vägmateriålsområdet. Pernilla är ny enhetschef för den enhet som hanterar väglaboratorierna, medan Fredrik som är handläggare på samma enhet har lång erfarenhet av ackrediteringar och kanske främst inom kalibreringsområdet.

Torbjörn gjorde sedan en kort tillbakablick om hur kraven på väglaboratorierna började med "Auktorisation av asfaltlaboratorier" 1985, som 1995 gick över till ackreditering. Ett av skålen till denna övergång var att många laboratorier ville att kraven inte bara skulle gålla asfaltmetoder utan även ballast- och bitumenmetoder.

2. Hur har året varit?

Generellt tyckte alla att tillsynerna fungerar väl nu. Det finns dock alltid några undantag, dels angående problem med tolkning av 17025, där diskussionerna vid tillsynerna ibland kan bli ganska livade. Flera upplever att Swedac har tolkningsföretråde, utan att kunna övertyga om sin tolkning. Därför är dessa årliga branschmöten med Swedac viktiga, vilket skulle visa sig senare under dagen när vi diskuterade hantering av mätosåkerhet.

3. Långa ledtider

Ett problem som varit och fortfarande kvarstår är problem med att Swedac har långa ledtider. Ett laboratorium hade besök i augusti 2013 och inte fått det nya beslutet förrän i förra veckan, dvs. ca ett halvår efter tillsynen. Pernilla tycker själv inte att dessa långa ledtider är ok, men förklarar det med att det varit mycket personalomsättning på Swedac under senare år och att hon jobbar för att komma ifatt, men hoppas på förståele för att det inte löser sig över en natt. 2014 är första året med full bemanning. Ett problem är t.ex. när någon vill prova ny tjänst, då kan man inte ta in en ersättare eftersom personen har rätt att komma tillbaka inom 6 mån.



4. Besöksintervall

Under denna punkt diskuterades besöksintervallen som normalt numer är 16 mån. Varje filial ska besökas 1 gång/4 år. Har någon filial en ”kritisk aktivitet” t.ex en speciell metod eller utrustning så ska dessa besökas tätare än en gång per tillsynscykel.

Ett laboratorium har upplevt att Swedac krävt årliga besök på sina filialer eftersom de har olika rutiner för egenkontrollen på de olika filialerna. Fredrik ansåg att detta var felhanterat av Swedac och tar med sig frågan hem.

Några andra synpunkter som också kom upp under denna punkt var:

- Pernilla tycker inte det är bra när laboratorierna bara gör som Swedac säger för att släcka avvikelserna, även om de egentligen inte håller med. Detta ger inte någon utveckling av verksamheten. Det är viktigt att ha en konstruktiv diskussion. Om väglab resrepresentant inte förstår Swedacs handläggares argument är de alltid välkomna att ta frågan vidare på dessa väglabs möten.
- Det finns en slentrian hos handläggare och bedömare att alltid kryssa i ”kontrolleras vid nästa besök” på avvikelserna. Jag har själv alltid retat mig på detta och det känns bra att höra att Swedacs representant uppmärksammar detta ”kryssträsk” som Fredrik så passande kallade det.
- Om man efter en tillsyn vill ha ett nytt beslut så var ett tips från Fredrik att man ser till att det skrivs in i besöksrapporten. (Detta medför dockå en kostnad för den tid det tar för Swedac att skriva och granska ett beslut). Om det inte är några förändringar av standarder eller andra väsentliga uppgifter får man normalt inget nytt beslut efter en tillsyn enligt Swedac. Däremot får man alltid ett meddelande om fortsatt ackreditering.

5. Tillämpningen av den flexibla ackrediteringen

Förändringar i sin flexibla ackreditering ska meddelas Swedac 2 mån innan nästa besök. Hantering av nya/utökade metoder ger en kostnad utöver årsavgiften. Tillsynsbesöken täcks dock av årsavgiften. Katarina upplevde att de inom Skanskas laboratorier hade fått krav på sig att de individer som får göra validering av nya versioner inom den flexibla ackrediteringen var tvungna att namnges, vilket upplevdes som mycket krångel i onödan. Många dokument som måste uppdateras. Inom NCC har man angett att ”tekniska ledare, tillika labcheferna” är valideringsansvariga och detta har man fått ok för (namn framgår i organisationsschemat).

Svar från Swedac efter mötet: Man kan peka på en roll och i organisationsschemat, det framgår då vilka individer det gäller. Swedac ganskar vid besök ett slumpmässigt urval personer med denna roll med avseende på deras kompetens. Då nya personer tillsätts i den angivna rollen ska Swedac informeras med avseende på flexvalideringen.

6. Nya standarder

Pernilla och Fredrik informerade om nyheter avseende de standarder/föreskrifter som ligger inom Swedacs område och har koppling till Asfaltlaboratorier:

- SS-EN ISO/IEC 17025 Allmänna kompetenskrav för provnings- och kalibreringslaboratorier. Diskussioner pågår om att revidera denna standard, vilket innebär att en ny utgåva



förmodligen blir klar under 2015-2017. Särskilt synen på IT-hantering behöver ses över enligt Fredrik.

- STAFS 2010:10 Swedacs föreskrifter och allmänna råd om ackreditering kommer ut i ny version under juni 2014. Största förändringen i denna standard gäller användning av underleverantörer. Tillägg efter mötet: den blir klar först till hösten 2014.

Har man några särskilda synpunkter på 17025 flaggade Pernilla upp att man är välkommen att höra av sig till henne, så kan det komma med när revideringen drar igång.

Enligt Fredrik försöker Swedac att använda samma handläggare inom ett visst område för att förståelsen mellan laboratorierna och Swedac ska bli bättre. ISO 17025 är en bred standard som täcker många olika typer av laboratorier, så det finns ett behov av att förstå en viss branch ordentligt när man gör tolkningar av standarden.

Generellt kan man anmäla på Swedacs hemsida vilka områden man vill få information om, även ett nyhetsbrev kan man prenumnera på. Många som redan använder detta upplever dock att det är svårt att få lagom mycket information, dvs. bara sådant om berör ens egen ackreditering.

7. Kalibrering och kontroll

Det råder fortfarande en del oklarheter om vad som skiljer kalibrering från kontroll. Fredrik gjorde en ansats att förklara detta:

- Om syftet är spårbarhet så är det en kalibrering
- Om syftet är att se att utrustningen inte ändrats så är det en kontroll

Förhoppningsvis ökade förståelsen för begreppen härmed, även om frågan nog lär dyka upp igen framöver.

8. Provningsrapporter

Utformningen av provningsrapporter har tidigare varit mycket diskussioner kring, men nu tycks detta vara löst. Katarina hade dock ett problem när hon använder samma idnr på flera rapporter. Detta beror på att man utför olika analyser på samma prov och ger ut en provningsrapport för varje analys. Både representanterna från Swedac och övriga laboratorier tycker nog att man måste lösa det på något sätt så att varje rapport får ett unikt nummer.

9. Provtagning

Ackreditering för provtagning pågår för fullt inom denna bransch, så detta är förmodligen snart en ickefråga. Är man ansvarig för provtagningen så måste man vara ackrediterad för detta annars kan man inte ge ut en provningsrapport med ackrediterad provning.

En arbetsgrupp inom metodgruppen tog fram ett dokument som anger de olika momenten vid provtagning, efter lite korrigeringar som NCC gjort kommer detta dokument att läggas ut på metodgruppens hemsida: www.metodgruppen.nu.

10. Mätosäkerhet

Laboratorierna uppfattning är att Swedac alltid krävt att mätosäkerhetsberäkningar alltid ska utföras på samtliga provningsmetoder och anges på provningsrapporterna. Detta innebär att alla faktorer som påverkar en provning skall tas fram och osäkerheten beräknas. Sedan ska detta sammanställas till en sammansatt osäkerhet för hela provningen.



Vi (dvs. de ackrediterade väglaboratorierna) har inte hittat stöd för detta i 17025, eller snarare så har vi sett att det finns skrivningar i 17025 som anger avsteg från detta grundkrav, t.ex. när kunden inte kräver det eller när provningsmetoden är tydligt beskriven med osäkerheter för de olika momenten i metoden. (Se SS-EN ISO/IEC 17025 kap 5.4.6.2). Vår största beställare Trafikverket har skrivit bort kravet på mätosäkerhet i sina regelverk och metoderna är mycket tydliga på kraven för de ingående utrustningarna, vilka kontrolleras genom egenkontroller som granskas av de tekniska bedömare vid tillsynerna.

Alltså behöver inte mätosäkerheten längre anges på de ackrediterade provningsrapporterna inom vägmateriområdet.

Innan vi kom fram till detta gemensamma beslut diskuterades möjligheten att istället för mätosäkerhet ange repeter- och reproducerbarhetsvärden. Dessa mått finns angivna i repektive provningsstandard och är ett mått som tydligt anger vilken spridning en kund kan förvänta sig om de skickar fler prov till samma lab (repeaterbarhet) eller prover till olika laboratorier (reproducerbarhet).

Ett problem med mätosäkerhet är att den endast beskriver provningens variation utan hänsyn till variationerna i proverna, neddelningen eller provtagningen. Dessutom kräver den en hel del matematiska kunskaper samt kostsamma provningar för att verifiera hur stora toleranserna är för olika arbetsmoment.

Varje laboratorium har naturligtvis fortfarande rätt att ange mätosäkerhet eller reproducerbarhet på sina provningsrapporter, men det är inte längre ett krav. Man behöver inte ange mätosäkerheten om man genom sin kontraktsgenomgång har varit tydlig mot kunden kring vad som påverkar provningsresultatet och hur pass mycket kunden kan förlita sig på resultatet. Detta kan ex ske genom att standarden som provningen sker enligt innehåller uppgifter kring mätosäkerheten, se mera kring detta i det vägledningsdokument som Swedac skall tas fram.

Fredrik och Pernilla lovade att skriva ett dokument som beskriver detta så att alla tydligt kan se vad som gäller, för att vi ska slippa föra denna diskussion framöver. Förmodligen blir det ett Swedac.doc dokument enligt Fredrik.

11. IT-bedömning

Man upplever ibland att IT-bedömningen är lite väl hård med krav på att skydda och låsa celler mm. När detta krav inte finns om man använder sig av manuell hantering. Kraven borde vara samma oavsett om man använder databearbetning eller inte. Swedac upplever dock att risken är större att man råkar skriva över en formel i Excel utan att notera detta. Vid manuell hantering har man ändå ett arbetsprotokoll där man kan följa de olika beräkningsstegen.

Frågan är varken lätt eller självklar, men jag tror att detta kan bli en framtida diskussionsfråga mellan laboratorerna och Swedac, beroende på hur IT granskningen kommer att hanteras av Swedac framöver.



Metodgruppen



12. Övrigt

En vädjan från Mats på Svevia om att hans avvikelse om mätosäkerhet stängs!

13. Nästa möte

Vi bestämde inte något nästa möte utan avvaktar tills vi ser att behovet finns att mötas igen. I de bästa av världar så behöver vi aldrig träffas igen, men det låter ju lite drastiskt, och förmodligen dyker det säkert upp saker som gör att vi nog får nya frågor att dryfta.

Leif Viman
Sekreterare i MG

Torbjörn Jacobson
Trafikverket